

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษของไทยสร้างสมมา เป็นระยะเวลา ยาวนาน และเป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่งที่ชุมชนรุ่นหลังควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไป ภูมิปัญญา ส่วนใหญ่จะเชื่อมโยงสู่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น หมอ กระจุก ขนมหินหมัก (กะนึ่ง) และประเพณีทอยสะบ้า (เบเกซ่า) เป็นต้น ซึ่งเป็นภูมิ ปัญญาท้องถิ่นอำเภอสวนผึ้ง และเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าแก่การจดบันทึกไว้เป็นการ สืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหาย

เทศบาลตำบลสวนผึ้ง ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำเอกสารทำเนียบภูมิ ปัญญาในท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงแหล่งเรียนรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ และจัดทำเป็นทำเนียบ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ความรู้ทักษะ ในภูมิปัญญาต่าง พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาต่อยอดให้เป็นอาชีพเสริม ของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

ต้องขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกคน หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้ คงมีประโยชน์ต่อผู้อ่านหรือผู้สนใจเรื่องภูมิปัญญา

เทศบาลตำบลสวนผึ้ง

ทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ลำดับ ที่	ชื่อ – สกุล	ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้	โทรศัพท์	ประเภทภูมิ ปัญญาท้องถิ่น
ด้านเกษตรกรรม				
๑	น.ส.ศิริรัตน์ แต่แดงเพชร	๑๑/๑ หมู่ ๘ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		การทำปุ๋ยมูล ไส้เดือน
ด้านหัตถกรรม				
๑	นางสุวรรณ บุญเลิศ	๒๑๖ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		การสานไม้ไผ่
๒	นางสาวสุขใจ กังฟู	๒๐๐ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		การปักผ้า กะเหรี่ยง
ด้านการแพทย์ไทย				
๑	นายฉ่อง จีบโกรย	๑๖๑ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		การรักษา กระดูกหักด้วย น้ำมันมะพร้าว
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				
๑	น.ส.ศิริรัตน์ แต่แดงเพชร	๑๑/๑ หมู่ ๘ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		การทำสบู่ สมุนไพรจาก ธรรมชาติ
ด้านศิลปกรรม				
๑	นายดำรง บุญเลิศ	๓๕๘ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		งานปั้นใน รูปแบบต่าง ๆ
ด้านอาหารและอื่น ๆ				
๑	นางสมหวัง ชมพูทวีป	๒๔๓ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		การทำข้าวห่อ กะเหรี่ยง
๒	นางก่อง ฌญา	๒๑๕ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		การทำขนมจีน
๓	นางจี ทองชัย	๒๒๖ หมู่ ๑ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี		ทอยสะบ้า

ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

๑. นางสาวศิริรัตน์ แต่แดงเพชร

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๑/๑ หมู่ ๘ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอ
สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ โทรศัพท์ ๐๘๓-๖๔๕๔๒๖๔ การทำปุ๋ยมูลไส้เดือน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

๑. นางสาววรรณ บุญเชิญ

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๒๑๖ หมู่ ๑ ตำบลสวนผึ้ง
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๕๐ โทรศัพท์ ๐๖๒-๕๕๘๗๔๕๕ การสานไม้ไผ่

๒. นางสาวสุขใจ กิ่งพู

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๒๐๐ หมู่ ๑ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอ
สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ โทรศัพท์ ๐๘๕-๒๑๕๘๒๕๔ การปักผ้ากะเหรี่ยง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์ไทย

๑. นายฉ่อง จีบโกรย

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๑๖๑ หมู่ ๑ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอ
สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ การรักษากระดูกหักด้วยน้ำมันมะพร้าว

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. นางสาวศิริรัตน์ แต่แดงเพชร

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๑/๑ หมู่ ๘ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ โทรศัพท์ ๐๘๓-๖๔๕๔๒๖๔ การทำสบู่สมุนไพรจากธรรมชาติ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม

๑. นายดำรง บุญเลิศ

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๓๕๘ หมู่ ๑ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ โทรศัพท์ ๐๘๒-๒๕๓๗๓๔๕ งานปั้นในรูปแบบต่างๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร

๑. นางสมหวัง ชมพู่ทวีป

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๒๔๓ หมู่ ๑ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ โทรศัพท์ ๐๘๓-๓๑๗๓๕๖๕ การทำข้าวห่อกะเหรี่ยง

๒. นางก่อง เณยา

ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ ๒๑๕ หมู่ ๑ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๘๐ การทำขนมจิ้นหมัก

ด้านเกษตรกรรม

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา การทำมูลไส้เดือน

ข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางสาวศิริรัตน์ นามสกุล แต่แดงเพชร ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ 8

ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 087-6494264

ความเป็นมา

นางสาวศิริรัตน์ แต่แดงเพชร เกษตรกรอาชีพการปลูกผักเป็นอาชีพหลัก จึงได้เริ่มกลับมาทำเกษตรในพื้นที่ของตนเอง ปลูกพืชผักหมุนเวียนตามฤดูกาล ปุ๋ยเคมีราคาแพง และเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นมลพิษ ทำเกษตรผสมผสาน โดยการเรียนรู้จากชุมชนและเรียนรู้กับ กศน. นำกลับมาพัฒนาพื้นที่ตนเองด้วยความมีจิตสาธารณะ จึงได้ใช้ความรู้ความสามารถและใช้พื้นที่ดำเนินกิจกรรมการเกษตรของตนเองเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงการเกษตรการทำสารไล่แมลงชนิดต่าง ๆ ปุ๋ยธรรมชาติไว้ใช้เอง และขายให้คนนอกชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาให้กับพี่น้องเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นางสาวศิริรัตน์ แต่แดงเพชร เป็นคนที่ให้ความสนใจด้านการทำเกษตรพัฒนาพื้นที่ของตนเอง จนเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ทำปุ๋ยไส้เดือนขึ้นเพื่อใช้กับผลผลิตของตนเอง และยังสามารถนำไปจำหน่ายให้กับคนในชุมชนและนอกพื้นที่ และยังสามารถถ่ายทอดความรู้ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา ให้กับพี่น้องเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่อีกด้วย

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา การสานไม้ไผ่ (ในกะปี่)

ข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางสาวรณ นามสกุล บุญเชิญ ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 216 หมู่ 1 ตำบลสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 062-5587455

ความเป็นมา

นางสุวรรณ บุญเชิญ คือผู้ที่เรียนรู้การสานไม้ไผ่จากบรรพบุรุษ สืบทอดต่อมาจาก พ่อ แม่ เนื่องจากสมัยก่อนได้สานใช้งาน เพื่อนำไปจ่ายตลาดเพื่อซื้อของ สะดวกต่อการใส่ของ สามารถใช้งานได้นาน และยังเป็นที่ใช้ปลา เวลาไปหาปลา แต่ปัจจุบันนี้ มีไว้เพื่อโชว์ มีน้อยมากที่จะเอาไปใช้ประโยชน์

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นางสุวรรณ บุญเชิญ เป็นคนที่มีความสนใจในการสานไม้ไผ่ การเลือกไม้นั้นจะเลือกเป็นไม้ที่ลำแก่นามาผ่าเป็นซีก ๆ เล็ก ๆ (เรียกว่า การจักตอก) เมื่อได้จำนวนที่ต้องการแล้ว นำไปแช่น้ำ เพื่อให้สานง่าย ปัจจุบันนางสุวรรณ บุญเชิญ มีรายได้จากการสานไม้ไผ่ (การทำในกะปี่) เนื่องจากมีคนสั่งทำอยู่เรื่อย ๆ เพราะสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้หลายอย่าง

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา การปักผ้ากะเหรี่ยง

ข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางสาวสุขใจ นามสกุล กังฟู ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 200 หมู่ 1 ตำบลสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 085-2198294

ความเป็นมา

ผู้ใหญ่บ้าน ได้เห็นถึงความสำคัญถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของกะเหรี่ยง แต่ยังขาดการสืบทอด อนุรักษ์ลวดลายผ้า ที่ยังเป็นเอกลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงที่แท้จริง จึงขอความร่วมมือจากชาวไทยภูเขา บ้านห้วย น้ำหนัก เข้ามาถ่ายทอดและให้ความรู้เกี่ยวกับการปักผ้าลวดลายดั้งเดิม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป็นงานฝีมือที่มีความละเอียดมาก และเป็นลวดลายดั้งเดิมหลากหลาย ซึ่งในแต่ละลายนั้นมีความหมาย และความสำคัญ สมควรอนุรักษ์ไว้

ด้านการแพทย์ไทย

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา หมอกระดูก

ข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

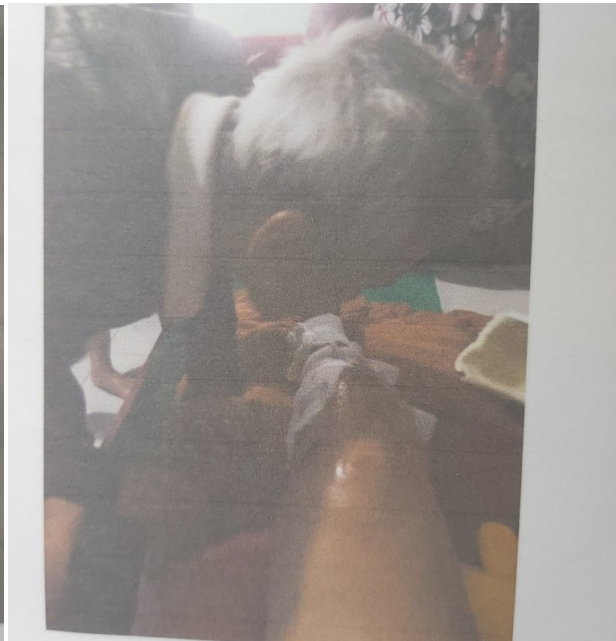
ชื่อ นายจ๋อง นามสกุล จีบโกรย ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 161 หมู่ 1 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180

ความเป็นมา

นายจ๋อง จีบโกรย ได้เรียนรู้มาจากปู่เกี่ยวกับการเป่ากระดูกให้หายจากการหัก ให้เชื่อมต่อกันเร็วขึ้น ตั้งแต่อายุ 30 ปี วิธีการนั้นจะเป็นการเป่าคาถาที่เป็นความเชื่อของกะเหรี่ยงที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ ส่วนในพิธีกรรมนั้น ผู้ที่มารักษาจะต้องเตรียมอุปกรณ์ ดอกไม้ ธูป เทียน บุหรี่ เหล้าขาว และน้ำมันมะพร้าวสำหรับใช้ในการทาบริเวณที่หัก ซึ่งปัจจุบันไม่มีคนสืบทอดแล้ว

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป็นความเชื่อที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เพื่อเป็นการรักษากระดูกให้หายจากการหัก ไม่ว่าจะเป็นแขน ขา สะโพก มีการเชื่อมต่อของกระดูกเร็วขึ้น ทำให้เกิดความเชื่อถือกัน และมีคนมารักษาจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นคนในหมู่บ้าน หรือต่างหมู่บ้าน

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา การทำสมุนไพรจากธรรมชาติ

ข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางสาวศิริรัตน์ นามสกุล แต่แดงเพชร ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ 8

ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 087-6494264

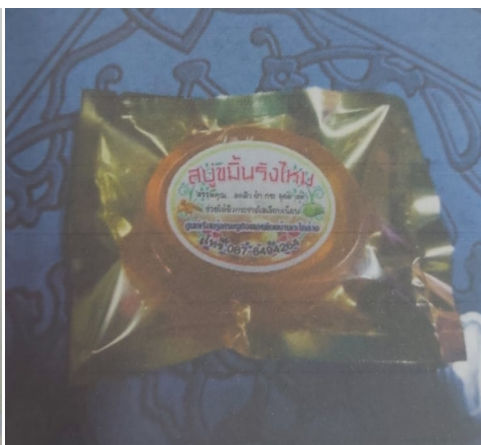
ความเป็นมา

นางสาวศิริรัตน์ แต่แดงเพชร มีอาชีพการปลูกผัก สมุนไพรเองภายในบริเวณบ้าน จึงได้ทำเกษตรในพื้นที่ของตนเอง ปลูกพืชผัก สมุนไพร หมุนเวียนตามฤดูกาล โดยการเรียนรู้จากชุมชนและเรียนรู้กับ กศน. นำกลับมาพัฒนาพื้นที่ตนเอง ด้วยความมีจิตสาธารณะ จึงได้ใช้ความรู้ความสามารถ และใช้พื้นที่ดำเนินกิจกรรมการเกษตรของตนเองเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงการเกษตร เล็งเห็นว่าสมุนไพรมีจำนวนมากภายในศูนย์การเรียนรู้ จึงได้นำมาแปรรูปเป็นสมุนไพร เพื่อให้เกิดประโยชน์และไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกด้วย

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สมุนไพรธรรมชาติ คือ พืชที่มีสรรพคุณในการรักษาโรค หรืออาการเจ็บป่วยต่าง ๆ การใช้สมุนไพรสำหรับรักษาโรค หรืออาการเจ็บป่วยต่าง ๆ นี้ จะต้องนำเอาสมุนไพรตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปมาผสมรวมกัน ซึ่งจะเรียกว่า “ยา” ในตำรับยา นอกจากพืชสมุนไพรแล้วยังอาจประกอบด้วยสัตว์และแร่ธาตุอีกด้วย เราเรียกพืชจันทน์เทศ เป็นต้น เป็นพืชที่มีกลิ่นหอมและมีรสเผ็ดร้อน ใช้เป็นยาสำหรับขับลม แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ

ซึ่งปัจจุบัน กระแสเรื่องสิ่งแวดล้อมและการบริโภคเพื่อสุขภาพมีการตื่นตัวกันเพิ่มมากขึ้น แสวงหาล้างชำระชีพที่ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีและสารพิษต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่มนุษย์รู้จักการใช้สมุนไพรมานานแล้ว จึงเป็นเหตุให้บรรดาเกษตรกรเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการปลูกพืชผักผลไม้ปลอดสารพิษ และหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ทดแทนสารเคมี พืชสมุนไพรจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจที่สุด ซึ่งปัจจุบันได้หันมาปลูกสมุนไพรกันอย่างแพร่หลาย

ด้านศิลปกรรม

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา การปั้นปูน

ข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

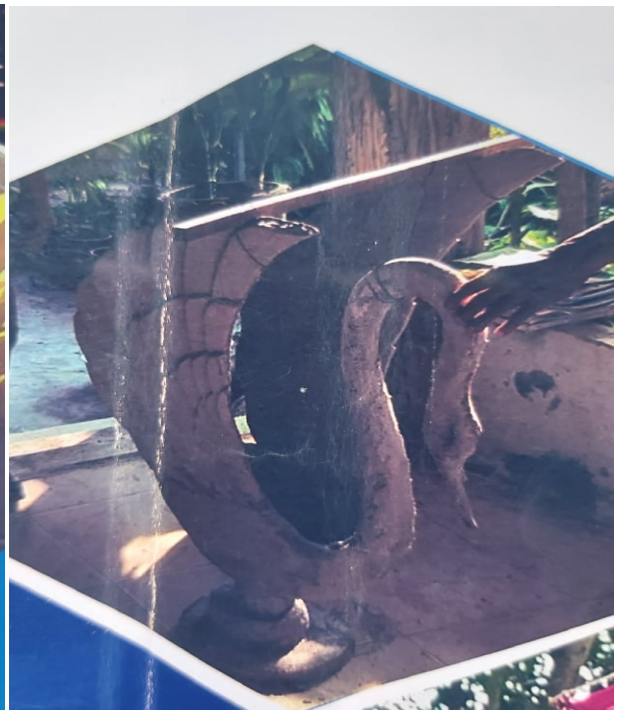
ชื่อ นายดำรง นามสกุล บุญเลิศ ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 398 หมู่ 1 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 082-2937349

ความเป็นมา

นายดำรง บุญเลิศ ช่างเขียนแบบก่อสร้าง ปัจจุบันเกษียณอายุราชการ มีใจรักงานศิลป์ จึงนำเอาศิลป์มารวมเข้ากับงานก่อสร้าง เป็นงานปั้นในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูป คน สัตว์ ผลงานแต่ละชิ้นเกิดจากการดูงานปั้นจากวัด สถานที่ต่าง ๆ แล้วนำมาผสมผสานกันและได้เป็นชิ้นงานปั้นที่สวยงาม

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การปั้นนั้น เป็นงานฝีมืออย่างหนึ่ง แต่ละขั้นตอนจะต้องมีความละเอียด เพราะเป็นฝีมือที่สามารถขายสร้างรายได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปร่าง ขนาด และความต้องการของผู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากจะสามารถนำไปจำหน่ายได้แล้ว ยังสามารถเข้าไปเรียนรู้และฝึกทำได้ภายในศูนย์การเรียนรู้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ด้านอาหารและอื่น ๆ

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา ประเพณีกินข้าวห่อ (เทศกาลเดือนเก้าเรียกขวัญข้าวห่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน วิทยุบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางสาวหวัง นามสกุล ชมพูทวีป ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 243 หมู่ 1 ตำบลสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 083-3173969

ความเป็นมา

จังหวัดราชบุรียังคงเป็นที่ตั้งถิ่นฐานที่ถาวรของชนพื้นถิ่นเชื้อสายกะเหรี่ยง ซึ่งยังคงมีวัฒนธรรมและประเพณีของตนเองที่สานความสัมพันธ์ในเชื้อชาติให้คงไว้ วัฒนธรรมประเพณีที่ยังคงโดดเด่นอยู่นั้นคือวัฒนธรรมประเพณีเดือนเก้าคือการเรียกขวัญ-กินข้าวห่อ (ไคจุง-ลาต็อก-อ้งมีถ่อง) ซึ่งมีความหมายถึงการเชื่อมโยงสายใยในครอบครัวหรือในชนเผ่าของตนเองซึ่งในช่วงก่อนเดือนเก้าต้องฟันไร่ถางพงเพื่อทำการเพาะปลูกข้าวไร่หรือพืชผักต่างๆ แต่เข้าเดือนเก้าเป็นช่วงฤดูฝนที่ต้องให้พืชที่ปลูกเจริญเติบโตและว่างเว้นจากการทำไร่ก็จะกำหนดให้เดือนเก้าเป็นการเดินทางกลับมาหาครอบครัวพ่อครอบครัวแม่โดยจะมีการเตรียมเตรียมต้มข้าวห่อ (ข้าวเหนียวห่อด้วยใบตอง ใบผากหรือใบไม้อื่นๆ เป็นรูปทรงกรวย มัดด้วยตอกแล้วนำไปต้มให้สุก ใช้กินกับน้ำจิ้มที่ทำด้วยมะพร้าวทึนกับน้ำผึ้งหรือน้ำตาล) ใช้เป็นอาหารรับรองหรือห่อกลับในช่วงเดินทางกลับ เมื่อมาถึงก็มีการเรียกขวัญ ผูกแขนด้วยด้ายแดง พักอาศัยร่วมกันมีการเลี้ยงดูอย่างสนุกสนาน รวมถึงเป็นโอกาสให้เพื่อน ญาติได้ไปมาหาสู่กัน ดังนั้นชนเชื้อสายกะเหรี่ยงไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในเดือนเก้าตลอดเดือนในแต่ละหมู่บ้านจะกำหนดวันให้มีประเพณีเรียกขวัญไม่พร้อมกัน เนื่องจากจะได้มีโอกาสเดินทางไปมาหาสู่กันได้

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเพณีกินข้าวห่อกะเหรี่ยง หรือภาษาคนกะเหรี่ยงราชบุรีเรียกว่า อ้งมีถ่อง เกิดจากความเชื่อที่ว่าในช่วงเดือนหล้าคอก (ราวเดือนสิงหาคมของทุกปี) บรรดาภูตผีต่างออกหากิน ขวัญมนุษย์ ซึ่งขวัญนี้มีความสำคัญมาก หากผู้ใดขวัญเสียขวัญหายเพราะถูกผีกินไปเสียแล้ว ผู้นั้นก็จะตาย ดังนั้นเพื่อรักษาขวัญของผู้คนในชุมชนให้ยังคงอยู่สืบไป จึงจัดพิธีผูกแขนเรียกขวัญ และรักษาขวัญเอาไว้ ด้วยเหตุนี้มักทำห่อข้าวต้มในพิธีงานประเพณีผูกแขนเรียกขวัญ จึงมีผู้เรียกสั้น ๆ ว่า ประเพณีกินข้าวห่อ หรือบุญกินข้าวห่อ

ประเพณีกินข้าวห่อจะจัดในเดือน 9 ของทุกปี แต่ละหมู่บ้านจะจัดขึ้นไม่ตรงกัน ทำให้ญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงสามารถไปมาหาสู่ร่วมกิจกรรมกันได้ ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่า เดือน 9 หรือ “หล้าคอก” เป็นเดือนที่ไม่ดีเพราะบรรดาวิญญาณชั่วจะกิน “ขวัญ” ของคนที่เร่ร่อนไม่อยู่กับเนื้อกับตัว ทำให้เจ้าของขวัญเจ็บป่วยได้ ก่อนถึงวันงาน 3 วัน จะต้องเตรียมอุปกรณ์ เช่น ใบตอง และข้าวเหนียวและเริ่มห่อข้าวเหนียวห่อด้วยใบตองแล้วแช่น้ำทิ้งไว้ ในวันสุดท้ายจะมีการต้มข้าวต้มทั้งหมดให้เสร็จ พร้อมทั้งเคียนน้ำกะทิและเตรียมอุปกรณ์เช่นไหในตอนหัวค่ำของวันนี้ จนมีการยิงปืน จุดประทัด เกาะแม่บันได ให้เกิดเสียงดังเพื่อเป็นขวัญที่อยู่ไกล ๆ ได้รับรู้และจะได้เดินทางกลับมา ในคืนนี้ประตูหน้าต่างของทุกบ้านจะเปิดเอาไว้ เพื่อให้ขวัญที่เดินทางกลับมาเข้าบ้านได้ ก่อนรุ่งอรุณของวันใหม่จะมีการยิงปืน จุดประทัด เกาะแม่บันไดอีกครั้งเพื่อเรียกขวัญที่อยู่ไกลบ้านเดินทางมาไม่ถึงให้รับมา จากนั้นผู้เฒ่าประจำบ้าน จำนำเครื่องรับขวัญที่ประกอบด้วย ข้าวห่อพวง กล้วยน้ำว้า อ้อย ยอดดาวเรือง เทียน สร้อยเงิน กำพร้าเงินและด้ายแดง มาทำพิธีเรียกขวัญ โดยจะไล่ผู้อาวุโสสูงสุด และรองไป

ตามลำดับในครอบครัว ซึ่งช่วงนี้ลูกหลานที่ไปอยู่อื่นจะได้รู้จักกันว่าใครคือ พี่ ป้า น้า อา หรือน้อง ทำให้เกิดความรักและความสามัคคี

ผูกแขนเรียกขวัญ (เทศกาลเดือนเก้าเรียกขวัญข้าวหอม)

ข้าวหอม ของชาวกะเหรี่ยง

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา ขนมหินหมัก

ข้อมูลพื้นฐาน ราชบุคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางก่อง นามสกุล เฉยา ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 215 หมู่ 1 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180

ความเป็นมา

นางก่อง เฉยา ได้สืบทอดการทำขนมหินหมักมาจากบรรพบุรุษ ได้เล่าให้ฟังว่า การทำขนมหินหมัก เริ่มจากการนำข้าวสารไปแช่น้ำค้างคืน เป็นจำนวน 3 วัน 3 คืน จากนั้นนำมาตำในครกไม้ให้ละเอียด แล้วนำมากรองในผ้าขาวบาง เพื่อให้น้ำออก แล้วนำแป้งมานวดให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้น คั้นน้ำให้เค็มแล้วนำแป้งมาใส่ในกระป๋องที่เจาะรู ที่ได้ประดิษฐ์เอง แล้วบีบในน้ำเค็มให้แป้งออกมาเป็นเส้น ๆ เมื่อเส้นสุกแล้ว เส้นขนมหินจะลอยขึ้น ใช้ไม้ช้อนขึ้นมาพักในน้ำเย็น จึงนำมาใส่ในกระดังที่วางรองในใบไม้ด้วยใบระยมา (ใบระยมาช่วยให้ขนมหินไม่ติดกระดัง และไม่แฉะ) ส่วนการทำน้ำยาขนมหินนั้น จะเป็นการทำน้ำยาที่มาจากปลาที่หาได้ นำมาอย่างให้แห้ง ส่วนเครื่องแกงที่ทำนั้นจะเหมือนเครื่องแกงที่ทำปัจจุบัน

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป็นภูมิปัญญาที่ได้นำความรู้จากบรรพบุรุษ ที่นำข้าวสารที่มีอยู่นำไปหมักทิ้งไว้แล้วนำมาทำขนมหินหมัก และอีกอย่างหนึ่ง คือ เกิดการเรียนรู้จากธรรมชาติ โดยการนำใบไม้มารองเพื่อช่วยในการรักษาความสดของเส้นขนมหิน

บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อภูมิปัญญา ประเพณีทอยสะบ้า (เบเกซ้า)

ข้อมูลพื้นฐาน รายบุคคล เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ นางจี นามสกุล ทองชัย ที่อยู่ปัจจุบัน (สามารถติดต่อได้) บ้านเลขที่ 226 หมู่ 1 ตำบลสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180

ความเป็นมา

นางจี ทองชัย เป็นผู้สูงอายุ ที่ได้เล่าความเป็นมาของประเพณีทอยสะบ้า หรือเรียกทางภาษากะเหรี่ยงว่า “เบเกซ้า” เมื่อสมัยก่อนจะมีการทอยสะบ้าในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เดือน 5 เพื่อสร้างความสนุกสนาน สร้างความสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้าน “เป็นการเอาแรงกัน” เช่น หมู่บ้านวันนี้มีการทอยสะบ้า วันถัดไปหมู่บ้านที่เคยทอยสะบ้าก็จะไปทอยสะบ้าในหมู่บ้านนั้น ประเพณีทอยสะบ้ายังเป็นช่วงเวลาที่หนุ่ม สาว ของแต่ละหมู่บ้านมาเจอกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอีกด้วย แต่ปัจจุบันนี้ ได้เลือนรางหายไป เนื่องจากคนรุ่นหลังไม่รู้จัก ไม่เคยเล่น แต่ก็ยังมีให้เห็นบางหมู่บ้าน แต่เป็นกีฬาแข่งขันแพ้ ชนะ ของแต่ละหมู่บ้าน

จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

นางจี ทองชัย ยังเป็นบุคคลหนึ่งที่ยังอยากให้ประเพณีทอยสะบ้ายังอยู่ และไม่อยากให้สูญหาย ยังอยากให้คนรุ่นหลังอนุรักษ์ เพราะเป็นประเพณีที่ดี เหมาะสมกับวัยหนุ่ม สาว ที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

